

Toetsensurfer

Het pianotoetsenbord is eigenlijk niet het meest flexibele invoermedium als het gaat om synthesizers. En dat is nog voorzichtig uitgedrukt. Toch is het de meest gebruikelijke interface voor elektronische klankbronnen. Maar dat gaat wellicht veranderen.

door Allard Krijger > allard@interface.nl

Het Roli Seaboard is een controller die is afgeleid van een normaal keyboard, zoals van een piano of orgel, maar volledig herzien zodat alle nadelen van het standaard toetsenbord omzeild worden. Die nadelen zijn legio. Een piano of orgel is in principe een veel simpeler instrument dan een synthesizer. Probleem vooral is dat als

de toets eenmaal aangeslagen is, er een aantal dingen zijn vastgelegd die zich nog maar moeilijk laten veranderen. Dat is bij een viool of hobo bijvoorbeeld niet zo. Na de eerste aanslag staat bij een toetseninstrument vast om welke toon het gaat, hoe hard die klinkt en hoe die klinkt. Bij een orgel kun je nog wel wat sjoemelen door met het volumepedaal te spelen en aan de registers (drawbars) te trekken. Maar het blijft behelpen

INFO

• **prijs incl.:** € 888,-
 • **distributie:** Algam Benelux, +32 33 344750
 • **internet:** www.algambenelux.be, www.roli.com

in vergelijking met veel andere instrumenten. Zelfs een gitaar is al flexibeler dan een toetseninstrument. Na de aanslag kun je de toon op verschillende manieren beïnvloeden, zoals vibrato, bending en sliding. Probeer dat maar eens met een piano; dat gaat je niet lukken. Hoewel ... ik ken één pianist, Cees Hiep, die het wel voor elkaar krijgt om ná de aanslag nog interessante dingen te doen met het geluid, vooral door innovatief

en minutieus pedaalgebruik. Maar deze componist is toch wel een uitzondering, en met elektronische piano's gaat dat weer niet lukken. Ook niet met synthesizers; zelfs niet met de speciale sustainpedalen die meer waarden genereren dan 0 en 127.

Keywaves

Dus wat is dan dat nieuwe keyboard? Het ziet er in de verte uit als een gewoon klavier. Het heeft echter geen bewegende toetsen maar in plaats daarvan één rubberachtig (siliconen) oppervlak waarin de toetsen als een soort heuveltjes (keywaves) te zien en te voelen zijn. Als je een toets aanslaat, beweegt er niks, maar je kunt wel doordrukken en wiebelen met je vinger, of omhoog, naar beneden, links en rechts glijden. Al deze bewegingen genereren mididata. Om dat voor elkaar te krijgen, zendt de Roli op tien midikanalen tegelijk uit, zodat elke noot zijn

eigen stroom aan aanvullende mididata kan genereren.

Dat moest wel zo georganiseerd worden omdat midi gebaseerd is op het model van een standaard klavier en alle data via hetzelfde midikanaal verstuurt. Als je van meerdere noten afzonderlijk de toonhoogte los van de eerste aanslag en tegelijk ook informatie over volume en filter wilt doorsturen, dan zul je dat via meerdere midikanalen moeten doen. Gezien het feit dat de afwijkende toonhoogte van de gespeelde midinoot met een pitchbendwaarde wordt doorgegeven, kan dat niet anders, omdat pitchbend een controller is die niet per noot maar per midikanaal werkt. Waarom dan niet met polyfone aftertouch gewerkt? Omdat niet elke synth dat heeft, terwijl pitchbend vrijwel altijd aanwezig is.

Xtra

- demo/walkthrough door Jordan Rudess (bij Sweetwater)
- 15 tutorials over Rise en Grand door Roli
- handleiding

Bovendien blijft aftertouch nu vrij om andere dingen te doen; de makers wilden juist het heen en weer bewegen van de vinger als toonhoogte-info gebruiken en niet het hard en zacht doorduwen na de eerste aanslag. En zo kom je dan al snel op pitchbend. En dus op per noot een ander midikanaal gebruiken. Overigens gebruiken ook midigitaars een apart midikanaal per snaar om vergelijkbare redenen.

Draadloos

Om met de Roli Rise goed aan de gang te kunnen, moet je eerst de bijgeleverde softwaresynth installeren. Hoewel de Roli met elk midicompatibel instrument zal werken, >>

Geen bewegende toetsen maar één siliconen oppervlak met toetsenheuveltjes

>>

zijn in de bijgeleverde synth alle instellingen al ingesteld op gebruik met de Roli Rise. En ook de vijf speelparameters (hoe je de Rise kunt bespelen) Strike, Glide, Slide, Press en Lift zijn toegewezen en zichtbaar in deze synth. Deze softwaresynth, die Equator heet, is een vrij standaard synth met drie wavetable oscillators en twee sample play oscillators. Verder zijn er filters, lfo's, envelope generators en effecten. Dat is vergelijkbaar met veel andere softwaresynths, net als de klank. Het is niet beter, zeker ook niet slechter en ook geen avontuurlijke synth. Dat avontuurlijke zul je moeten halen uit de interactie met de Roli Rise. En wat Equator dus voor heeft op alle andere synths, is precies deze integratie met de Roli Rise. Het is namelijk nogal een toestand om alle data die de Rise verstuurt, zinnig te routen in een willekeurig andere synth. Equator zit trouwens ook in de Seaboard Grand, een standalone synth met hetzelfde innovatieve keyboard (maar veel meer 'keywaves') als de Seaboard Rise 25 (of de Rise 49, die er ook is sinds kort). Qua hardware is er goed nagedacht over de Roli Rise. In tegenstelling tot de Grand heeft de Rise een touchpad dat je kunt toewijzen aan verschillende parameters en drie touchfaders. Deze zijn óf om in te stellen hoe gevoelig bepaalde delen van de Rise zijn (Glide, Slide, Press), óf je gebruikt ze om midicontrol data te versturen. Voor het kiezen van presets is er een knop om omhoog of omlaag te gaan in de presetlijst. Behalve via usb kan Rise ook midi over bluetooth versturen. Dat lijkt me een goed idee, want dan kun je met de ingebouwde accu helemaal draadloos gaan!

Bevrijdend

Alles aangesloten, alles werkt. Je hebt wel een 64-bit operating system nodig. De eerste paar noten die je speelt, zullen misschien onwennig voelen omdat er geen toets is die omlaag gaat. Maar dat gevoel verdwijnt al heel snel als je allengs je speeltechniek aanpast aan wat de Rise van je vraagt en wat hij kan. Je handpositie verandert en je gaat meer spelen als op een viool, gitaar of zelfs blaasinstrument (qua denken dan), omdat je ineens zo ontzettend

Expressief synth spelen gaat gemakkelijker en vooral intuïtiever met de Roli Rise

veel meer controle over het geluid hebt.

Er zijn een aantal demo's op Youtube te vinden die dat heel goed illustreren. Lastig is in het begin om 'zuiver' te spelen; dat gaat hier niet vanzelf zoals bij een standaard klavier. Tegelijk is dat zo'n bevrijding dat je er niet om maakt dat je ineens met wat meer concentratie moet spelen. Het wordt langzaam een automatisme als je aan de feel (en afstanden) van de Rise gewend raakt. Een met een standaard keyboard bespeelde synth kan ook expressief klinken, maar dan wel met gebruik van allerlei kunstgrepen zoals modulatiewielen, de knoppen, pitchbend, pedalen. Maar het gaat allemaal gemakkelijker en vooral intuïtiever met de Roli Rise.

Elke beweging die je maakt bij het bespelen van de Rise heeft effect op het geluid. Volume, vibrato, glides, zwellers, filter... Dus klank, toonhoogte, volume en verder om het even welke klankeigenschap zit onder één vinger en alles geldt voor elke noot die je speelt afzonderlijk. Dus de druk van je duim op de C maakt dat die anders klinkt dan de D# die je veel harder indrukt met je middelvinger, terwijl de F langzaam op en neer in toonhoogte gaat in reactie op de zacht wiebelende links/rechts-beweging van de wijsvinger van je rechterhand.

Keukenmes

Tijdens het spelen voelt het keyboard soms wat kwetsbaar. Niet omdat het slecht gemaakt is – helemaal niet; het is duidelijk

SPECIFICATIES

- siliconen speeloppervlak
- 25 keywaves
- peelmak reageert op aanslag (velocity), druk (aftertouch), omhoog/omlaag (controller), van links naar rechts (pitchbend) en op loslaten (release velocity)
- bijgeleverde software-synthesizer Equator (subtractieve wavetable/sampleplayer synth)
- midi via bluetooth
- usb-aansluiting
- interne oplaadbare batterij (voor als je echt draadloos midi wilt spelen), externe voeding of stroom via usb
- inclusief Equator softsynth

allemaal van mooi en kwalitatief superieur materiaal – maar in gedachte zag ik steeds een keukenmes voor me dat in het toetsenbord terecht kwam, een gemene wond achterlatend. Het siliconen rubber toetsenbord voelt dan ook bijna aan als een menselijke huid. Nu kan je huid waarschijnlijk wel wat hebben; die cellen vernieuwen zich steeds. Maar dat is bij dit instrument natuurlijk niet het geval. Dus ik vraag me wel af welke invloed de tand des tijds heeft op dit materiaal. Waarbij we weten dat de tand des tijds nogal scherp kan zijn...

Besluit

Je zult je speelsvaardigheden moeten trainen om dit keyboard ten volle te benutten, maar daar krijg je dan wel iets heel moois voor terug. Bekijk vooral de demo's van de Roli Rise via Interface Xtra. Natuurlijk zijn dit soort demo's altijd ingespeeld door onwaarschijnlijke virtuozen (zoals hier Jordan Rudess van Dream Theater), maar in dit geval laat het toch erg goed de unieke mogelijkheden van de Rise (en de Seaboard Grand) zien. Ik zou zeggen: eindelijk een keyboard dat de synthesizer waardig is. ■

HET OORDEEL

- +** • uniek product, onvergelijkbaar met andere keyboards
- zinvolle integratie softsynth (Equator) en hardware (Rise keyboard)
- midi via bluetooth
- • even wennen met bespelen

Make some Noise!

Een virtuele Rise kun je het niet noemen omdat de Keywaves ontbreken, maar met de gratis Noise app voor iOS van Roli kun je wel ervaren hoe het is om klanken met beweging en druk te bespelen. Noise bevat 25 klanken, van strijkers tot synths, die je op een iPhone 6s behalve door de aanslag en het schuiven met de vingers, ook via drukken kunt bespelen. Strike, Press, Glide, Slide en Lift ofwel Multidimensional Polyphonic Expression noemt Roli dat. Noise kan ook via externe midicontrollers worden bespeeld en je kunt een iPhone met Noise gebruiken als klankbron voor de rise. Via in-app-aankopen zijn extra soundpacks verkrijgbaar. Noise is te vinden in de Apple App Store.